

EDİTÖRDEN

Son zamanların küresel ölçekteki en önemli sorunlarından biri de üçüncü bir dünya savaşının ortaya çıkma olasılığıdır. Öyle ki, ABD ve Avrupa'nın desteğiyle Kırım ve diğer hassas bölgeleri geri almak için Rusya 'ya direnen Ukrayna'dan 10 Milyona yakın çoğu kadın ve çocuk, başta Polonya olmak üzere Avrupa'nın hemen her yerine hatta Türkiye'ye bile göç etmiştir. Ukraynalıların beyaz ve eğitimli olmak gibi özellikleri yüzünden diğer Afrikalı veya Orta Doğulu göçmenlere nazaran fazla tepki gösterilmeden Avrupa ülkelerine kabulleri, bu göçün zorunlu olmak yerine, sanki gönüllü bir nüfus hareketliliği gibi algılanmasına yol açmaktadır. Hal böyle iken yani yakın çevremizde Rusya-Ukrayna savaşı sürerken ve tüm dengeler sarsılmışken, Azerbaycan -Ermenistan ilişkilerinde İsrail- Azerbaycan yaklaşmasına karşılık İran ve Ermenistan ittifak kurarken, İran ve Hizbullah terör örgütüne yakınlığıyla tanınan Filistin Direniş örgütü Hamas'ın 7 Ekim 2023 de İsrail'i bombalaması ile tansiyon yeniden yükselmiş bulunmaktadır. Üstelik süper güçlerin de aldıkları tavırların etkisiyle uluslararası ilişkiler son derece hassaslaşmış, Rusya ve ABD arasında denge sağlamaya çalışan Türkiye'nin işi daha da zorlaşmıştır.

Filistin Kurtuluş Örgütü'nün yerini alan ve 1987'de kurulan Sünni İslami politik askeri terör örgütü olarak HAMAS, İran ve Hizbullah'ın da desteğiyle İsrail'i bombalarken temel gerekçe bölgedeki Arap devletlerinin İsrail ile normalleşme adına yaklaşarak Filistin davasını ikinci plana itmeleri, İsrail' in açıkça uyguladığı etnik soykırım, şiddet ve yoksulluğa Batı Avrupa ile birlikte göz yummalarıydı. İşte Hamas, resmen terör estirirken kendince meşruiyetini, bu son fırsatın kaçırılmaz derecede önemli olmasına bağlıyordu. Başta Suudi Arabistan, Ürdün, Bahreyn ve Katar gibi Arap devletlerinin tümü İsrail ve dolayısıyla ABD ile yoğun çıkar ilişkileri içine girmişlerdi ve birisinin onları uyarması gerekiyordu. Öte yandan iki yılı aşkın bir zamandır hazırlığı süren 7 Ekim saldırısının İsrail İstihbarat Örgütü Mossad tarafından engellenmemesi de soru işaretlerini artırmaktaydı. Bu bomba saldırısından siyaseten en güçsüz dönemlerini yaşayan iki önemli figür olarak ABD Başkanı Biden ve İsrail Başbakanı aşırı sağcı Likud Partisi Başkanı Benjamin Netanyahu'nun yararlı çıktığı da dillendirilen senaryolar arasındaydı.

Bugün yaşanan olayların tarihsel arka planına baktığımızda hem İsrail hem de Filistin için kutsal kabul edilen topraklara zaman zaman Yahudi göçlerinin olduğunu görmekteyiz. Nitekim Orta Doğunun gayri meşru çocuğu olarak görülen İsrail devleti de kuşkusuz sabahtan akşama kurulmamıştır. İlk zamanlarda 1900 lerin başında yarım milyon yerleşik Araba karşılık sadece 25.000 Yahudi göçmenin olduğu Filistin'deki önceki sakin yaşam hızlanan Yahudi göçüyle sarsılır. Nüfus kompozisyonlarının değişmesi ile her iki taraf da kaçınılmaz olarak daha derinden toprak paylaşım mücadelesine girerler. Bu durumun ortaya çıkmasında Osmanlı'nın altı vilayetinden bir biri olan Filistin'deki Arapların, İngiliz desteğiyle Osmanlı Devletinden ayrılması ve Orta Doğunun İngiltere ve Fransa tarafından sömürgeleştirilmesi önemli rol oynamıştır.

İsrail devletinin kurulması fikrinin ise, ilk olarak 1799'da Fransız General Napolyon Bonaparte tarafından ortaya atıldığı tarihsel belgelerde kayıtlıdır. 1896 da toplanan Birinci Siyonist Kongresinde de konu ciddileşir. Ancak bu fikirler hemen hayata geçmez ve Antik dönemde İsrail kavimlerine de yurtluk eden Filistin' de Yahudilerin devlet kurması 1948'de Birleşmiş Milletler kararıyla kabul edilir. İngiltere çekildikten sonra tüm bölgeye Yahudiler hızla yerleşirler. Bu nüfus hareketliliğine baktığımızda Avrupa'dan, ABD'den ve Rusya'dan büyük kabilelerle Yahudilerin İsrail devletine aktıkları görülür.

Başlangıçta Yahudiler, yerli Arap nüfusun yüzde 10'unu bile değildir. Ancak Yahudiler, Almanya'daki Nazi soykırımında büyük kayıp verdikleri için İsrail Devletinin kurulması daha acil hale gelir. Birleşmiş milletlerde alınan karar gereği daha sonra geldikleri halde Yahudilere Filistin topraklarının daha büyük kısmı verilir (%56). 15 Mayıs 1948'ı Filistinliler Büyük Felaket olarak tanımlarken, alınan kararları da tanımazlar. Daha sonra Yaser Arafat liderliğindeki Filistin Kurtuluş Örgütü daha ılımlı yaklaşımıyla bazı sonuçlar olsa da çatışmalar hiç bitmez. Bu durumdan bölgedeki Arap devletlerinin kendi çıkar çatışmaları da maalesef sorumludur. Nitekim daha sonra çok daha radikal bir örgüt olan HAMAS 1987'de Filistin'de iktidarı ele geçirir.

Öte yandan esas büyük ABD ve İsrail planı ise, Filistinlilerin Gazze'den Mısır'a, Sina bölgesine silahsızlandırılarak sürgün edilmeleridir. Aslında bu konunun 20 yıldır gündemde olduğu da unutulmamalıdır. Bu aynı zamanda Hamas'ın yok edilmesinden memnuniyet duyacak olan bölgedeki Arap devletlerinin de işine gelmekte olabilir. Hiçbiri Filistin halkı için İsrail ve ABD ile ilişkilerini bozmak istemezler. Durumdan en fazla rahatsız olan Mısır ise, son sayımlara göre altı milyona yakın Filistinlinin Mısır'da iskânını kendine tehdit olarak görürken, bu planın mimarları olan İsrail ve ABD nin her ikisiyle de mücadele etmek zorunda kaldığından yakınmaktadır. Çünkü Mısır Liderleri özellikle Sisi, Filistinlilerin İslami Cihatçılarla ile birlikte hareket edeceklerinden ve ülke için tehdit oluşturacaklarından kaygılanmaktadırlar.

Önemli olan özellikle Nazi döneminde Almanya'da altı milyon Yahudi'nin ölümüyle sonuçlanan, Ruslar'ın da hiç sempatik bakmadıkları soykırıma uğramış insanların misilleme yaparcasına Filistinli çocuk ve kadınları öldürmesi, onların yaşadıkları Gazze ve Batı Şeria (West Bank) bölgelerini bombalayarak yaşanmaz hale getirmesidir. En son rakamlara göre Filistinli kayıpların sayısı 9000'i aşmıştır. Bunun 3500'ünün çocuk olduğu kayıtlara geçmiştir. Ayrıca son olarak Likud üyesi parlamenterler Tally Gotliv ve Galit Distel Atbaryan daha da ileri giderek etnik temizlik amaçlı Gazze şeridi yok edilmeli, hatta bunun için nükleer silah kullanılmalı demişlerdir.

Filistinlilerin Mısır'a sürgününü adeta bir fırsat penceresi gibi görenler de yok değildir. Zaten İsrail Filistinlileri Batı Şeria'da büyük duvarlar örerek adeta hapsedmiştir. Filistinlilerin kuzeyden güneye Mısır ve Sina Çöllerine doğru sürülmesi de acımasız planın zaten parçasıdır. Sadece güneyden yani Mısır'dan

insani yardım malzemesinin tüneller kazılarak geçmesine izin verilmektedir. Tüm bunlar, İsrail'in başta kara harekâtı yani bombalama tehditleri olmak üzere uyguladığı oransız şiddetin, Filistinlilerin daha radikalleşmesinden başka bir şeye yaramayacağı yönündeki görüşleri güçlendirmektedir. Hatta bu yüzden ABD başkanı Biden, İsrail'in daha fazla sivil insanın öldürmesini engellemek için politika değişikliğine gitmiş ya da spor yarışlarında olduğu gibi ara istemiştir.

Bu çerçevede bölgedeki uluslararası güçlerin tutumları kadar Türkiye'nin de terör ve şiddetin her türünü deneyimlemiş bölgesel güç olarak İslami Cihat, Hizbullah ve İran ile yakın dirsek temasında olan Hamas örgütünden ziyade, mazlum Filistin halkının yanında olarak İsrail devlet terörünü kınaması ve önlemeye çalışması uygundur. Zaten Suriye'deki iç savaş nedeniyle 10 milyonu aşkın göçmen ile birlikte yaşamayı güçlükte yönetmeye çalışan Türkiye'nin Filistin davası nedeniyle ithal edeceği ne bir göçmene ne de şiddetten beslenen örgütlere yeri vardır.

Özellikle şiddetin karşı şiddeti ve radikalleşmeyi yarattığı unutulmamalıdır. İsrail, Gazze'de attığı her bomba ve öldürdüğü bebek ve çocuk, kadın ile kurulduğundan bu yana 75 yıl içinde yaratmaya çalıştığı imajını yerle bir ederken, onunla normalleşme adına işbirliği yapan Arap ülkeleri yöneticilerinin de halklarından gelen baskılarla bazı yeni politik kararlar aldığını, örneğin Bahreyn' in yeni açtığı Büyükelçiliğini kapattığını, Ürdün 'ün de temsilciliğini geri çektiğini öğrenmekteyiz. Tüm bunlar bile bize sanki bu Hamas durup dururken neden İsrail'e saldırdı sorusuna bir tür geniş yorum sağlamaktadır denilebilir. Aslında Rusya – Ukrayna savaşında ölenlerin %5'i çocukken, Filistin de İsrail saldırılarında hayatını kaybedenlerin yüzde 40' ı çocuktur. Ayrıca Filistin'de üç kuşaktır kamplarda yaşayan halkın ekonomik durumları çok kötüdür. Çocuklar sağlıklı beslenemedikleri için büyümemekte, fiziksel ve zihinsel gerilemeler yaşamaktadır. Gazze Şeridinde yaşayan Filistinliler, İnsani gelişim indekslerinde küresel ölçekte en gerilerde yer almaktadırlar. Hamas yöneticileri büyük bir risk alarak kurdukları oyunda şimdilik büyük oranda sivil insan kayıplarına rağmen kazanan tarafta görünseler ve ABD ve İsrail'in Filistinlileri Sina'ya sürme Büyük Planını bozsalar da unutulmamalıdır ki, şiddet ve terörle insanlık hiçbir zaman bir yere varamamıştır. Çünkü bugün oyun kurucu gibi görünseler de arkalarındaki başta İran olmak üzere diğer radikal güçlerin izin verdiği kadar özgür hareket edebilecekler ve olan yine masum canlara olacaktır. Tekrar Türkiye'nin önerdiği garantör ülkeler güvencesinde barış içinde adil ve insanca yaşama -kolay olmasa da- ilkesel olarak hazırlanmak gerekecektir.

Dergimizin gelecek sayılarında Orta Doğu'da yaşanan nüfus hareketlerinin Osmanlı Devleti öncesi ve sonrası tarihsel arka planını ortaya koyan araştırmalar kadar, Gazze Şeridindeki tünellerde veya kamplarda yaşanan güncel sorunlar ve gelecekte yaşanması olası göçler hakkında görüş ve değerlendirmelere yer vermemiz mümkündür. Her zaman güncel ve önemli konulardaki yazılara açık olan dergimizin disiplinler arası kimliği de bunun en önemli göstergesidir.

Üniversitemiz Kurucusu ve Yönetim Üst Kurul Başkanı Sayın Prof. Dr. Mehmet Haberal, kuşkusuz bu derginin çıkması ve diğer bulunduğumuz tüm faaliyetlerde yol gösterici örneğimiz olarak en başta teşekkürü hak etmektedir.

Dergimizin sahibi ve saygıdeğer Rektörümüz Prof. Dr. İ. Haldun Müderrisoğlu ve Rektör Yardımcımız Sayın Prof. Dr. Abdulkadir Varoğlu'na BÜGAM adına giriştiğimiz tüm faaliyetlerimizde sağladıkları destekten dolayı çok teşekkür ederiz.

Dergimiz ikinci sayısından itibaren oldukça önemli sayıda index tarafından ("EuroPub" ve "Directory of Research Journals Indexing", "ACARINDEX", "ASOS" ve "Google Scholar" v.b.) taranmaya başlamıştır. Bu vesile ile beşinci sayımıza yazı gönderenler kadar, dergimize özveriyle hakemlik eden bilim insanlarıyla birlikte dergi teknik işlerinden sorumlu uzmanlarımıza da teşekkür ederiz.

Aytül Kasapoğlu
Kasım 2023